

Sygn. akt III CO 723/22

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

w sprawie z wniosku J. L.

z udziałem M. S.

o wykonywanie kontaktów z dzieckiem,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 21 lipca 2022 r.,

na skutek przedstawienia przez Sąd Okręgowy w P.

akt o sygn. II Co [...],

celem przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu

**odmawia przekazania sprawy innemu sądowi
równorzędnemu.**

UZASADNIENIE

W związku z wystąpieniem postanowieniem z 22 czerwca 2022 r. przez Sąd Okręgowy w P. do Sądu Najwyższego na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 44¹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego. Nie ulega wątpliwości, że art. 44¹ § 1 k.p.c. dotyczy takich sytuacji, gdy rozpoznanie sprawy w danym sądzie, bez względu na to przez którego sędziego, godziłoby w dobro wymiaru

sprawiedliwości. Chodzi zatem, co do zasady, o tego rodzaju okoliczności, które są powiązane z danym sądem w znaczeniu ustrojowym (instytucjonalnym), a nie z konkretnym sędzią czy nawet większą liczbą sędziów.

Pojęcie „dobro wymiaru sprawiedliwości” nie zostało ustawowo zdefiniowane. Odwołuje się ono do sfery aksjologii i powinno być rozumiane z uwzględnieniem celu, dla którego istnieje wymiar sprawiedliwości, uniwersalnego charakteru tej instytucji i rodzaju wartości, których realizacji służy, w szczególności idei sprawiedliwości. Pojęcie to musi być interpretowane w kontekście art. 45 Konstytucji RP, w myśl którego każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Ta wyrażona w Konstytucji RP zasada wpływa w istotny sposób na kierunek wykładni art. 44¹ § 1 k.p.c. Przepis ten zawiera bowiem normę szczególną, pozwalającą na rozpoznanie sprawy przez sąd, który nie jest właściwy miejscowo według przepisów k.p.c. Podlega więc wykładni ścieśniającej.

Stosowanie art. 44¹ k.p.c. w praktyce powinno mieć zatem miejsce w wyjątkowych przypadkach. Zbyt pochopne korzystanie przez Sąd Najwyższy z możliwości przekazania sprawy do innego sądu na tej podstawie może doprowadzić do skutku odwrotnego do zamierzonego, a wynikiem takiego działania może być nawet osłabienie zaufania do niezależności sędziów oraz ich zdolności do obiektywnego orzekania (postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 sierpnia 2020 r., V CO 142/20; z 24 czerwca 2021 r., I CO 74/21). Instrument przewidziany w art. 44¹ § 1 k.p.c. nie może więc być postrzegany jako środek służący rozwiązywaniu problemów organizacyjnych, czy też zastępować inne instytucje umożliwiające rozpoznanie sprawy przez sąd inny niż właściwy według przepisów k.p.c. (np. art. 44, art. 44², art. 48¹ k.p.c.).

Wprawdzie wymiar sprawiedliwości istnieje po to, by rozstrzygać indywidualne spory o prawo i tym samym zabezpieczać interesy prawne stron postępowań, jednak „dobro wymiaru sprawiedliwości” trzeba każdorazowo rozumieć w sposób uniwersalny, mając na względzie nie tylko konkretną sprawę, ale też długofalowe konsekwencje wynikające z decyzji o zastosowaniu

art. 44¹ § k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lipca 2020 r., IV CO 153/20). Dobro wymiaru sprawiedliwości, o jakim mowa w art. 44¹ k.p.c., przemawia za przekazaniem sprawy innemu niż miejscowo właściwy sądowi równorzędnemu wtedy, gdy zaistnieją takie okoliczności, które mogą wywierać wpływ na swobodę orzekania lub stwarzać przekonanie o braku warunków do rozpoznania sprawy w sposób obiektywny (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2008 r., IV KO 62/08).

Okoliczności wskazane przez Sąd Okręgowy w P. nie uzasadniają zastosowania art. 44¹ § 1 k.p.c. Jak wynika z uzasadnienia postanowienia z 22 czerwca 2022r. wnioski w trybie art. 49 k.p.c. złożyli sędziowie Wydziału XV Odwoławczego i Wydziału II Cywilnego Odwoławczego. Wniosków takich nie złożyli pozostali sędziowie Sądu Okręgowego w P.. Sąd występujący nie może antycypować ewentualnych przyszłych decyzji w tym zakresie i uprzedzać wystąpieniem o przykazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. Nawet wyłączenie wszystkich sędziów orzekających w wydziałach cywilnych nie uzasadnia podstawy do stosowania art. 44¹ § 1 k.p.c. O konieczności przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu, o którym mowa w art. 44¹ § 1 k.p.c., nie może świadczyć ewentualne zaistnienie przesłanek wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy w stosunku do części, nawet istotnej, sędziów sądu występującego. Podstaw stosowania art. 44¹ § 1 k.p.c. nie należy bowiem utożsamiać z podstawami wyłączenia sędziego (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 listopada 2020 r., V CO 213/20). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że przepis art. 44¹ k.p.c. ma na względzie przeszkodę dotyczące danego sądu jako organu wymiaru sprawiedliwości, a nie przeszkodę odnoszące się do poszczególnego sędziego, gdyż w tym przypadku do rozwiązania zaistniałych wątpliwości służy instytucja wyłączenia sędziego od orzekania w danej sprawie. Zaaprobowanie nieuzasadnionych wątpliwości co do bezstronności Sądu występującego, potwierdzone przekazaniem sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, nie byłoby działaniem zgodnym z dobrem wymiaru sprawiedliwości. Tworzyłoby bowiem wrażenie, że przytoczone przez Sąd okoliczności rzeczywiście mogą zrodzić zastrzeżenia co do tego, czy sprawa

zostanie rozpoznana i rozstrzygnięta z zachowaniem standardów orzekania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lipca 2020 r., IV CO 153/20). Sytuacja uzasadniająca zastosowanie tego przepisu nie powstaje, gdy stroną w procesie jest osoba związana z jednym z sędziów orzekających w Sądzie występującym.

Zgodnie z art. 44 § 1 k.p.c., jeżeli sąd właściwy nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy, sąd nad nim przełożony wyznaczy inny sąd równorzędny. Jeżeli zatem na skutek wyłączenia sędziów Sądu Okręgowego w P. Sąd ten nie mógłby rozpoznać niniejszej sprawy, konieczne byłoby wystąpienie do Sądu Apelacyjnego w [...] o wyznaczenie innego sądu równorzędnego.

Z tych przyczyn, Sąd Najwyższy na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. odmówił przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu.

[as]